

ШУМАДИНКА,

ЛИСТЪ ЗА

КНИЖЕВНОСТЪ, ЗАБАВУ И НОВОСТИ.

Учредникъ и издатель

Изази свакогъ Че-
твртка.

Београдъ 23. Марта.

{ Цѣна в годниш. 8, по-
год. 4, а на три мес. 2 цв.

НА ГРОБУ ЗОРИЦЕ.

Песно тужна, али сладка,
Увенуто мое цвеће!

Песно тужна буди кратка,
Ер' те нико читат' неће.

У краткоћи изли чувства,
Найтайније изли мысли;

Што немогу казат' уста —
Томе толмач' песно ты си.

Любіо самъ тужна песно,
Мога срца млоге вредне.

Любіо самъ, али любљивъ,
Тек' быо самъ я одъ едне.

Ни те едне выше нема
Ево видишь овде лежи,
Ню покрива ладна стена,
Јо песно, бежи — бежи.

Са собомъ е све одиела
Кадъ се са многъ разтавила.

Само тебе тужна песно,
Да ме тѣшиш' — оставила.

П И С М О.

ЦАРА ЮСИФА II. СВОМЕ ПОСЛАНИКУ У РИМУ,
КАРДИНАЛУ ХРЦАНУ ГОДИНЕ 1781.

Господинъ Кардиналъ!

Одъ како самъ на тронъ ступио и прву круну
света носимъ, учинио самъ философию за законо-
дательку мога царства.

У слѣдству нѣне Логике Аустрија ће другій
видъ добити, власть улема ограничиће се и царска
права добиће опетъ свое преѣцишъ уваженіе.
Нуждно е да я неке ствари изъ круга вѣрозакона
уклонимъ, које никадъ тамо принадлежале нису.

Будући да я сувѣрѣ и садукее презиремъ, то
ћу мой народъ одъ тога да ослободимъ. У той на-
мери одпустићу калуѣере, нѣіове манастире укину-
ћу, и подчинићу ѣй владыкама нѣіовы округія.

У Риму казаће се, да е то диранѣ у права бо-
жія; я знамъ, да ће се гласно повыкати: Паде ве-
ликолѣпѣ израила, тужбе ће се о томе подизати,
да я народу нѣгове катедре одузимама, и између
понятія о догми и философиі границу повлачимъ, а
іошть выше ће се озлоедити, кадъ я све то преду-
знемъ, одъ слуге слугу божіи одобрена на то и не-
имаюћи.

Мы имамо овимъ стварма благодарити за па-
деніе духа човечіегъ. Никадъ неће служитель олта-
ра допустити, да га држава онамо упуги, кудъ онъ
управо принадлежи, кадъ му она никакво друго за-
ниманіе, осимъ едного евангелія неоставля, и кадъ
законима предупређуе, да синови Левии са чове-
чїимъ разумомъ монополь неведе.

Начела монашества починюћи одъ Пахомія па
све до наши времена была су умной светлости са-
свимъ противна; она долазе одъ высокопочанія свои
основателя до самогъ обожаваня тако, да мы у нѣ-
ма видилисмо, гди израилтяни опетъ оживише, кои
су на Витлеємъ пошли, да се златной телади кланяю.

Ова крива понятія религіе распротреше се
на простъ народъ; онъ выше Бога не познае, и на-
да се свему одъ свои светаца.

Права владическа, коя ћу я опетъ обновити,
мораю начинъ мышления народа одъ части преобра-
зити; я ћу учинити, да простомъ човеку место ка-
луѣера мирскїй свештеникъ, место романа одъ о-
влашћены людїй Евангеліе, а у разлики религіе
нравственность проповеда.

Я ћу се о томъ постарати, да зданіе, које самъ
за будућность подигао, постоянно буде. Главне су
семинаріе расадницы за мое свештенике, душепо-
печительи, кои се у нѣима образую, носе са со-
бомъ очишћенъ духъ у светъ, и у мудромя наста-
вленію приобштаваю га народу.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Математикомъ довела га е до тога, да му руке нигда мировале нису чертајући еднако математичке фигуре, шта више и у самомъ купатилу чинио е онъ то на собственомъ зѣтиномъ намазаномъ тѣлу свомъ. Учитель нѣговъ био е Канонъ изъ Самоса. Архимедъ жеднећи за наукомъ учини путъ у Египетъ и посѣти варошъ Александрију, која е збогъ наука у то време у цвету и на гласу была; овде е онъ различита покушениа у науци и знаню нѣговомъ чинио, која су тако рећи предвѣстници снажногъ нѣговогъ духа была. — Стародревность не може намъ никогъ другогъ показати кои бы у геометрији или Земљѣмѣрију и Механики тако искусанъ био као Архимедъ. Онъ е те науке са врло важнимъ изобретениама обогатио, којима се сваки чуди ти мора. Заиста невѣројатна бы намъ се нѣгова знаня чинила, кадъ небы довольногъ и истинитогъ сведочанства о томъ имали. Овде се у кратко само наведе: Архимедъ кои е по некадъ са кралѣмъ разговоръ водио, удучи прилику да свое знанѣ кралю покаже. Онъ докаже кралю даће са маломъ силомъ сватиѣ тереть био овай ма кое тежине са места кренути. Краль заиште доказателства; Архимедъ даде таки еданъ велики бродъ на суво извући, обтеретига и са людма толико напуни, колико е исти бродъ сместити могао; после почнега помоћу едне машине себи са таковомъ лакошћу привлечити да е на то само едну руку, која е машину крећала, употребио. Доказателство е дакле било очевидно краль о свему што е видіо убећенъ; наложи Архимеду да му различна орудія за рать справи, која бы како за обрану тако и за нападањѣ служити могла. Све ово привеле онъ у дѣло.

Такође први е Архимедъ између стари био, кои е то правило у Идростатики поставио, да замочено тело у какву течность толико одъ свое тежине у течности изгуби, колико е тежина течности, у подобномъ обвитку истогъ тѣла. Архимедъ е случайно до тогъ важногъ правила дошао. Краль Хиеро да едну круну одъ чистогъ злата начинити; посумня се за тимъ да не златаръ какавъ дometакъ одъ другогъ метала у круну додао, и тако наложи Архимеду да онъ пронађе средство како бы се превара златара одкрити могла. Архимедъ разреши овай задатакъ у купатилу; онъ осети кадъ у купатилу уђе, да ногомъ и рукомъ у води долеко лакше мицати може него изванъ воде, и тога наведе на оно горепоменуто правило Идростатике. Онъ е се тако силно при изобретению томъ обрадовао, да е го нагъ изъ купатилишта изтрчао и викајући „нашао самъ нашао самъ“ кући дошао.

После смрти краля Хиеро, синовацъ нѣговъ Хиеронимъ ступи на престолъ. Владѣніе овогъ злоудуногъ намѣстника было е грозно и тиранско. Римляни, кои су саюзъ са нѣговимъ стрижемъ имали, гледали су да и съ нѣиме обнове; но овай примивши поругателно римске посланике, саюзъ прекине и приљуби се картагиниянма. Но скоро буде овай

грозни тиранъ убиенъ. Наслѣдници нѣгови давали су еднако повода незадовольству Римляна, и тако ови имъ рать обяве, и подъ управленіемъ вожда Марцела Сиракусъ обседну, пристаниште освои и већ машине за освоињѣ на бродовима смештене градскимъ зидовима примичати зачну; но Архимедъ све вештиномъ своіомъ осуети. Онъ подигне помоћу свои машина све непријателске бродове високо у воздухъ, и после и пусти тако да су неке одъ нѣи поразпадалесе а неке на дно потонуле. Не само да е Архимедъ издалека са бацанѣмъ велики стрела много квара римской войсци нанео, него када е се ова градскимъ зидинама приближила, буде са кшомъ одъ сто ока велики каменяздрављѣна, кое све машине обсаде поломи, и войнике кудков разтера тако да Марцель принућенъ буде обсаду у обколѣнѣ (блокаду) преобразити. — Три године дана бранио е Архимедъ Сиракузу место роћеня свогъ. Сва вештина и покушениа предводителя и позната храбрость войника римски, морадеше за цело то време вештини едного човѣка подлећи. Бдва еданпуть после три годишнѣгъ усиливана и зиѣе за рукомъ Марцелу варошъ ноћу кадасу се Сиракузанци одъ светкованя празника Диане одмарали, напасти и освоити, и тако заставши грађане на спаваню, разярени войници римски полете на све стране вароши оставляјући пламенъ и смръть за собомъ. Марцель изъ великогъ починанія спрямъ Архимеда заповеди войницама да животь нѣговъ поштеде и да га нѣму жива доведу. Међутимъ Архимедъ са свимъ умислима удубљѣнъ седио е на пияци и прегледао фигуре кое е био по песку начинио, правѣћи тако планъ да далѣ варошъ противъ непријателя брани на еданпуть налети на нѣга войникъ римски, Архимедъ ништѣ незнавши шта се око нѣга догађа повикне „неквари ми мое кругове“, на кое разяри се римлянинъ и забодѣ му ножъ у прси и са животомъ га растави. Овай несретни догађай яко опечали Марцела; за показати пакъ свое почитаніе према Архимеду и после смрти, да торжественно погребстига и памятникъ му подићи, на овомъ памятнику изображенъ е био обручъ (cylinder) у комъ е стајо земни Шаръ. Ово е био означай главногъ, Архимедомъ изобретеногъ правила у Стереометрији. Да е практична Механика у време Архимеда такође нова наука была, види се изъ тогъ, што е Архимедъ, видећи какве му услуге махеническе силе чине, но неознавајући границе ови, съ najveћимъ одушевљѣніемъ за механику рекао: „Да бы онъ целу землю помоћу свои машина обрнуо, кадъ би изванъ землѣ едну постоянну точку имао, на кою бы се одупрети могао.“

М. А. Сянѣ.

ДОМАЊЕ НОВОСТИ.

— Школска комисія у последнѣмъ свомъ засѣданію занимала е се са прегледанѣмъ земљописа Србје

за основне школе, које е Г. Гавриловић саставио, и такође и земљописъ евр. турске написао е поменути господињ, кои ће се узети у прегледанъ.

— Чуємо приватно да су слѣдуюћа лица судейске струке постављена: ГГ. Стойча Ивановић за Секретара Апел. I. од. — Андрија Стаменковић за Столонач. Апел. I. од. — Яковъ Димшић за Секретара Врховногъ Суда — Матија Матић за Столонач. Врхов. Суда. — Светозара Давидовића за Члена Варошкогъ Суда. — Владимира Богдановића за Секретара Варош. Суда. — Сава Груиовић за Секретара Суда Окр. Беогр. — Милић Лукић за I. Писара Суда Окр. — Петаръ Маринковић за II. Писара Суда Окр. — Миладина Радойковића за I. Писара Суда Варош. — Ђорђа Николића за млађегъ Писара Суда Варош. — — Михаила Ђирића за млађегъ Писара Суда Гургусовачкогъ. Миленка Тимића за млађ. Писара Суда Ягодинскогъ. — Бараковић премешта се за члена Суда Пожаревач. — а Караматић за Члена Суда Окр. Ђуприскогъ. — Стоянъ Симић поставл. за Канцелисту Попеч. Правосудія.

— (Изъ мон. Каленића.) Ланьску писанию изъ Окр. Смедеревскогъ, кою су благоч. християни усредствовали подарити Монастиру Каленићу, и коя се састоја изъ 3974. гроша чар. по одобренію архидієцезалне консисторіе хтели смо еданъ дућанъ при манастиру подићи, но по пречой потреби обратили смо исту суму на 50. хил. ћерамида, и 10. хил. цигли за друга манастирска зданія. А овогодишню писанию изъ Среза Темнићскогъ и вароши Ягодине састојеу се изъ 1773. гроша чар. съ одобреніемъ исте консисторіе желимо употребити на едну воденицу зовому Прскаю. За кою милостивю съ целымъ братствомъ приносимо Богу топле молитве, да Богъ даруе приложницима плодъ, родъ, животъ, и да имъ сваки трудъ благослови. **Ө.**

— Изъ Зайчара опетъ намъ явля дописатель едно редко появленіе. У селу Вражогрицу близу Зайчара измеренъ е еданъ ованъ и было е тежакъ 80. ока. Дописатель о томе чудноватомъ овну, явля да му има три године, но ми га молимо да цело лично описаніе изволи намъ послати, и онда смо у станю явити дали кодъ насъ има тежи. — Други дописатель опетъ изъ исогъ места явля намъ да су у планини кодъ села Злота убили едного медведа коме е кожа 12. стопа дугачка а 8. широка, и явля да се величани тога медведа выше чуде него ли белой лисацы.

СТРАНЕ НОВОСТИ.

— Политика у целой Европи подобна е времену Марта месеца, кадъ се часть наоблачи и стущ-

ти, као да ће Богъ зна какавъ кіяметъ навалити, али за неколико минута, па засія сунце; а часть лепо и ведро па на еданъ путь смркне се дуне ветаръ и почне снегъ — тако е са политикомъ данашньомъ. Еданъ данъ добиємо такове новости по којима мыслию бы человекъ, да ће за неколико дана быти цела Европа у рату и пламену, другій данъ опетъ сасвымъ другчіе, и нигди неможе да нађе человекъ икакавъ знакъ немира. О Грчкой ствари јоштъ се нив свршило, и по свой прилицы мора ће платити енглезкой што иште, почемъ то и други покровители одобраваю.

— У Бечу почео е курсъ банки врло падати, чему е узрокъ триумфъ соціалиста у Паризу.

— Медаковић отишао е у Бечъ да извади дозволенъ да може издавати Напредакъ, и продавати, безъ икакогъ узрока, секвестриране књиге.

— Аустрија јоштъ единако недопунта преносити у Србию никакву гвожђарию, а съ тымъ се трговина нашой велика штета наноси. Правителство наше у слѣдству тога, чини и чиниће све могуће кораке, да бы трговина опетъ дошла у свой првый токъ. — Узрокъ е той забрани, постоявшие питанъ о бегунцыма и сада о новымъ заплетыма, и могућность рата. Но мы смо сигурни да Турцы у ратовыма нетуку се съ косама.

— Многи трговцы изъ Београда отишли су у Бечъ и Пешту по еспапъ, а такође изъ окружни места трговцы долазе све гомилама у Београдъ, ово пролеће обриче већу живость у трговини, премда сбогъ несигурности мира по великимъ варошима стои еспапъ на цени.

ПРЕЂЕ ОБЈАВЛѢНЕ КЊИГЕ.

„НАПОЛЕОНЪ БОНАПАРТА“

и

„ДВАДЕСЕТЪ И ДВЕ ПЕСМЕ“

Већ су са свимъ готове, и могу се добити: у читалништу и у дућану г. Петра Лазаревића књиговеца сниже Варош-Капиє. Прва за 6. гроша а друга за 4 гроша, но кои обадве у еданпутъ купи, добы ће обе за 8. гроша.

ГГ. скупительима изъ окружни мѣста, послаће се чимъ добиємъ прилику, а молимо сваку прилику за кое окружно мѣсто да намъ се пріяви, и доби ће по еданъ екземпляръ одъ обе за свой трудъ. Некима у оружія већ смо послали.

— Што се овай листъ овако задоцнио нив кривница учредника.